

# Estlanda Esperantisto.

Oficiala organo  
de



Propaganda gazeto  
de la

Revela Esperantista Grupo.

lingvo internacia Esperanto.

Abonprezo: 1 rbl. jare (ekster Rusujo: 1 Spesmito 10 Sd.); kun enskribo en societo: 1,50 rbl. (1,60 Sm.)

Redaktoro-administranto: I. R. Rahamägi, Revel, Weike Kalamaja uul. 7, k. 2.

Nr. 1.

Januaro 1908.

1-a jaro.

## Al legantoj.

„Revela Esperantista Grupo“ sendas unuafoje sian organon presite en la mondon. Dum la pasinta jaro ĝi estis hektografiata kaj disdonata nur al grupanoj. Multaj avertas nin pro tia entrepreno kaj certiges, ke estas frenezajo, se malgranda kaj ankoraŭ mallorta grupeto (R. E. G. estas fondita en majo 1907 kaj havas nun 65 anojn) prenos sur sin tiel gravan taskon. Oni timas, ke grupo ne sukcesos ĝin plenumi.

Malfacilaĵojn, kiujn la eldonado de ĵurnalo liveros, konas la grupo mem pli bone ol iu alia; sed ĝi scias ankaŭ, ke la lokaj cirkostancoj, la maniero, kiel la ideo de lingvo internacia tie ĉi disvastigadis, tion ĉi nepre postulas. Se la Esperantista movado estus ĉe ni, kiel en kelkaj aliaj landoj, komencinta el unu granda centro, tiam la ligo inter samideanoj estus tiel forta kaj viva, ke ekzistado sen komuna organo estus imagebla. Sed la ideo ekgermadis samtempe kaj memstare en multaj lokoj; preskaŭ ĉiu urbo en Estlando havas malgrandan rondeton Esperantistan, starantajn plene izolite, sen ia sidigo pri aliaj; en vilaĝoj troviĝas samideanoj, kiuj ne havas eblecon ricevi ian subtenon, entuziasmikon. Simile al sola karbo ili estas distinitaj baldaŭ estingi, sufoki sub cindra de malvarma kaj indiferenteco.

„Estlanda Esperantisto“ intencas fariĝi vento, blovonta tiujn ĉi brulantajn korbojn ĉiam denove flami, liberiganta ilin ĉiam denove elsub cindra kovrilo. Krom tio ĝi celas konatigi ideon de lingvo internacia al ĉiuj, kiuj ĝis nun restis fremdaj kaj eĉ malfavoraj al ĝi; ĝi esperas venki malamikecon kontraŭ Esperanto; ĝi deziras ankaŭ montri profitojn riceveblajn jam nun per internaciaj interretoj.

Por plenumi tiujn ĉi taskojn ĝi atendas helpadon de ĉiuj samideanoj, ĝi petas moralan kaj materialan subtenon, kunlaboradon kaj disvastigon.

Esperanto estu ankaŭ ĉe ni baldaŭ venkanta!

## Sugejatele.

„Tallinna Esperantistide Grupe“ sendas oma healekandja esimest korda trükikut ilma eite. Minewasel aastal saiwad seitsi liikmed hektograferitud lehtesi. Mõnelgi poolt on sarnase ettevõtte eest hoiatatud ja toonitatud, et päris hullus olewat, kui wäike ja jõuetu selts (T. E. Grupe asus alles maikuul 1907. ja töötab praegu 65 liikmega) nii suure ülesande kallale asub. Kardetakse, et ta seda tähta ei suuda. — Grupe tun-

neb ise raskuseid, mida lehe väljandmine talie toob, paremini kui keegi teine, aga ta teab ka, et kohalised olud, terve rahvusvahelise keele aate edenemise käik siin seda tingimata tarviliseks teevad. Oleks meil lugu nii, nagu mujal, kus Esperanto liikumine ühest tugewast keskkohast välja läinud; siis oleks ka side aatewendade wahel nii palju elaw, et ilma awaliku healekandjata läbi saaks. Kuid meil on aade mitmes paigas iseseiswalt idanema hakanud; peaaegu igas kodumaal linnas asuwad weikesed esperantlaste ringikesed, kes üksteisega mingisuguses ühenduses ei seisa, kes üksteisest mitte midagi ei tea; maal leidub aate sõpru, kel teisteit waimustuse saamine wõimata on. Üksikute sütena peawad nad warsti kustuma, leiguse ja hoolimatuse tuba alla lämbuma. „Estlandi Esperantisto“ tahab tuuleks olla, mis neid õhkuwaid süsa ikka uuele leegitsemisele puhub, ikka uuesti tuba katte alt wabastab. Ta tahab aga ka rahvuswahelise keele mõtet meie kodumaal niisugustesse paikadesse ja ringkondadesse kanda, kus see tänini weel wõeras ja põlguse alune on; tahab waentust Esperanto wastu ära wõita; tahab ka näidata, kudas rahwastewaheline ühinemine juba nüüd kasu saadab.

Nende ülesannete täitmiseks ootab ta aatesõprade poolt abi, waimlist ja waralist toetust, kaastööd ja laialilaotamist.

**Wõitku Esperanto meilegi juures warsti!**



## Di restos fidelaj

— meie jääme truuwiks — on praegu terve Esperanto ajakirjanduse ja seltsliku liikumise hüüdsõna. Põhjast selleks annab „Rahwastewahelise abi-keele walimise delegatsioni“ oisus. Kuna delegatsiooni tegewus suurele osale meie lugejatest wõeras on, peame kaugemalt algama.

Rahvuswahelise keele tarwidust on teaduslise läbikäämise juures ammugi ära tuntud ja selle täitmiseks ka mõnesuguseid ettepanekuid tehtud. Pariisi maailma-wäljanäituse ajal 1900 a. wõeti nõuaks, iseäralist teadusliste ja rahvuswahelise läbikäämise asutuste ühendust asutada, mille ülesandeks oleks, rahwastewahelise abi-keele eeltingimisi välja töötada ja nende elusse wiimise eest hoolt kanda; kui aga mõni kõlbulik abi-keel leiduma peaks, siis selle edendamist kõige mõjuga toetada. Järgmisel aastal tehti asutamine kindlaks, ja aja jooksul on selle „Rahwastewahelise abikeele walimise delegatsioni“ (Delegitaro por elekto de internacia helpa linguo) osalisteks üle 200 asutuse ja 1200 teadusemehe astunud, muu seas niisugused tähtsad teaduslised keskkohad, nagu: Pariisi teaduste akademia, Pariisi arsti-akademia, politehnikum ja mõned ülikoolid; Athena, Baltimore ja Berliini ülikoolid; Bostoni teaduste- ja kunsti-akademia; Bruxelles'i ja Budapesti akademiad; Buenos Ayres'e, Cambridge, Columbia, Dijoni, Dublini, Genève, Genua, Grenoble ja Heidelbergi ülikoolid; Kristiania ja Leipzigi akademiad; Londoni kuninglik akademias; Lima, Lyoni, Madridi, Marseille, Napoli, Philadelphia, Roma ja Tokio ülikoolid; Praga, Tokio, Washingtoni ja Wieneri akademiad; Peterburi ülikoolist mitu professori jne.

Alguses mõttes delegatsioon üksnes eeltöösi teha ja küsimuse lõpulist otsustamist „Rahvusvahelise akadeemiade ühenduse“ hooleks jätta.“) Kuid 17. (30.) mail 1906 a. liikkas akadeemiade ühendus, mis seekord Wienis koosolekut pidas, otsustamise enese pealt ära; ta ei arwanud ennast küllalt mõduandwaks.

Siis alustas delegatsioon iseseiswalt tegewust. Talle oli kaunis hulgakene mitmesuguseid ettepanekuid ja seletusi rahwastewahelise keele kohta sisse saadetud. Delegatsiooni walik jäi (16 (29.) oktoobril 1907) Esperanto peale — kuna see kõiki nõudeid, mis rahwastewahelise keelele ette panna wõib, üsna hästi täitwat ja ligi paarikümne aastase kestwuse ajal oma tublidust selgesti üles näitanud olewat. Kuid — delegatsioon nõuab, et Esperantos mõnesuguseid muudatusi tehtaks, näit. et akusatiiv-muude (keda?-muude) ära kaotataks ja muud. Muudatuste asi läheb Parisis asuwa „Lingua Komitato“ ja Dr. Zamenhofi läbiwaatamisele.

Esperanto ilmas, mis delegatsiooni tegewust juba algusest suure huwitusega tähele pannud ja selle peale oma aate kasuks mõjuda katsunud, äratas see otsus hoopis wastupidiseid tundmusi. Ühelt poolt rõem, sarnaste teaduslikkude asutuste asemikkudest nii ütelda ametlikku heakskiitmist leida, ja lootus, et nüüd juba wõtluste, raskuste aeg mõidas on. Nüüd hakkawat ju kõrgemal teaduseasutused ja riigiwalisused agoralt rahwastewahelise keele edendamiseks töösse, ja warsti saawat ta üleüldiseks. Selle magusa lootuse kättesaamiseks ei arwa nad tingimisi, mis muutmise nõuetest tulewad, sugugi rasketeks. — Teiselt poolt aga juhitakse tähelepanemist just selle peale, et Esperanto ei ole enam projekt ega katse, waid juba *täiesti clar keel*, mille tarwitajaid salatubandete kaupa kõigis ilmaosades. Ja nagu loomulikult keeles mingisuguse küsu waral uuendusi peale sundida ei saa, nii wõib ka Esperanto edespidi ainult loodustliku arenemise teel muutuda; wanemad sõnad ja vormid, mis enam poolehoidmist ei leia, jäetakse maha, uued wõetakse tarwitusele. Enam ei saa keelele uusi vormisi ja sõnu peale sundida, waid keele tarwitajad, kõnelejad ja kirjutajad, peawad neid wabal tahtmisel wastu wõtma. Niiugu-t väljaarenemist on Esperantos ju leidagi. Tuleame ka meelde otsust, mis Boulognes 1905 aastal, esimesel rahvuswahelisel esperantistide kongressil tehti: „Esperanto keelele ei ole mingit isiklikku seaduseandjat — peale keele tarwitajate endi. Üksnes „fundamento de Esperanto“ — esialgne grammatika, sõnastik ja lausete kogu — on kõigile esperantistidele sunnulisik ja muutmata; sellest väljaspool on igal ühel wabadus, mõista id sellel kujul awaldada, mida ta kõige paremaks arwab — niisamati nagu loomulikult keeltes“. Tarwidus, oma mätmeid teistele arusaadawaks teha, sunnib muidugi igatühte niisugustest wormidest eemale hoidma, mida suurema hulga poolt põlatakse.

See otsus ei keela sugugi Esperanto keele edenemist ja tarwituse kohast arenemist; aga ta määrab selleks tee, mis wastastikku arusaamist kindlustab. Kui korraks kellegile woli antakse, keelt wägiwaldselt murda, siis

\*) „Rahvuswahelise akadeemiade ühendus“ asutati 1904 a. Tema liikmeteks on 16 riigi teaduste akadeemiad ka Wenemaa oma. Ühendus peab iga kolme aasta tagant koosolekuid. Tema eesmärgiks on rahwastewahelise tähtsusega teadusliste kirjanduste läbitöötamine.

wõime kindlad olla, et mõne aja pärast jälle uusi sünduslikkusi, sügawaid muudatusi teha tahetakse, ja rahwastewahelise keele aate sõbrad ei saagi katsete ajajärgust wälja. Sellepärast tulebgi kõigil esperantistidel tunnista: „Ni restos fidelaj!“

J. A. Rgi.

## Ringwaade.

**Neljas esperantistide kongress.** Esimene rahwastewaheline esperantistide kongress peeti 1905. aastal Boulogne-sur-Mer linnas Prantsusemaal ära, teine 1906. a. Genèves Helwetsias ja kolmas mullu Cambridge linnas Inglismaal. Iga aastaga on osawõtjate arv suurenenud. Viimasel aastal oli üle poolteise tuhande. Suurt elustust on kongressi maale, kus teda peetakse, toonud: Inglismaal näituseks on minevase aasta jooksul, ikkagi kongressist saadud ergutuse mõjul, üle 50 Esperanto seltsi asunud; nii et praegu seal 98 esperantistide seltsi üleüldise „Brita Esperantista Asocio“ nime all ühinenud on. Järgmine kongress otsustati Saksamaal ära pidada, ja korraldamine anti sealse esperantistide ühiskonna (Germana Esperantista Socio) hoolde. Inglise kongressi komisjon, „La Trio por la Trio“, „kolm meest kolmanda jaoks“ sai oma korralduse läbi üleüldiselt kuulsaks; sakslased seadsiwad nelja liikmelise toimekonna. — La Kuoro por la Kuoro, nimelt: esimeheks Dr. Mybs (Altona, Marktstr. 68), Saksa esperantistide ühenduse esimees; tema abiks Dresdeni Esperantogrupe esimees assessor Dr. A. Schramm (Dresden, Neues Ständehaus), sekretäriks: proua M. Hankel Dresdenist, ja kassahoidjaks: referendar Arnhold Dresdenist. Esialgselt on kongressi kantselei Altonas Dr. Mybs'i juures.

Kongress peetakse Dresdenis 3—9. (16.—22.) augustil s. a. Ülesandmisi palutakse õige aegsalt, et hästi ette valmistada saaks. Kuni 1. januarini on juba 384 isikut üles annud. Kongressi maks on 5 rbl. Seniajani on juba maksusi ja kingitusi

1478 marka 20 pfennigi kokku tulnud; kuna kahjude eest, mida kongressi tuua wõiks, mitmete isikute poolt juba 4540 marka kindlustus-kapitali töötatud.

Dresdeni selts on juba oktoabri lõpust peate eeltöödega alanud. 29. oktoobri (11. nov.) koolekust wõtsiwad mitmed mõjuwamad isikud osa; linnawalitsus teotas kongressile rohket abi. Politseinikud, wõerastemajade ja äride teenijad ja omanikud õpiwad hoolega Esperantot. Cambridge kongressi puhul awaldati soow, et igakordse kongressi linna ligidalt mõni küla otsitaks, kus esperantistid, kes soowiwad, kauernat aega koos wibida wõiksid. Tänuwuseks on „Weisser Hirsch“, laialt tuntud suwituspai Dresdeni lähikorras, walitud. Seal õpetatakse ja õpitakse ju Esperantot, ja korraldatakse suurema wõeraste hulga wastuwõtmiseks.

**Rahwastewahelised Esperantistide ühisused.** Cambridge kongressi puhul on kaheksa rahwastewahelist esperantistide ühisust asutatud, nimelt: Rahwastewaheline katoliklaste ühendus, preestrite wennastus, esperantistide karskuse selts, wabamõttejate esperantistide ühendus, meremeeste, muusika, naisterahwaste kaitsmise ja loomakaitsese seltsid. — Warematest rahwastewahelisest seltsidest on tähtsamad: Rahwastewaheline teadusline ühisus, ja Esperanto õigusteadlaste selts. Sarnastele ühisustele peab õige laialdast edenemist soowima, sest nad kannawad rahwastewahelise keele aate limast tegeliku etu walda, kus temast osalistele alalist kasu tõuseb.

**Poolamaalt.** „L' Esperantiste“ teatab, et hra M. S. Zamenhof, Esperanto looja

Dr. L. Zamenhofi isa, on detsembrikuul ära surnud. Kadunu, tubli keeleteadlane, võttis Esperanto laialilootamisest agaralt osa.

**Wenemaalt.** „Espero“ — wanem esperantistide selts Wenemaal — teatab, et tema uus asupaik on Peterburis, Nikolajewskaja 33, kv. 24. Uus eestseisus on järgmine: esimees D. D. Valkov; kassahoidja N. V. Mihailov, sekretär A. D. Egert-Egede; peale selle preester Matusevič, insener Smirnov, A. J. Dostojnow, R. Korvin-Sakovič.

— „Vestnik Snonija“, ka Eestimaalgi laialt loetud teaduslik ajakiri, annab tänava isearalise hisana ajakirja „Espero“ Esperanto keeles välja. „V. S.“ ühes „Espero“ga“ maksab 8 rbl. „Espero“ üksi 4 rbl. aastas.

— Saratumi esperantistide grupe on nab hektograferitud ajakirja „Sciiĝo de Scio“ välja.

**Soomemaal** on, nagu „Esperantista Poŝkalendaro“ teatab, 8 esperantistide seltsi. Tähtsam neist on Helsingis, nimega „En Polusselto“ (Põhjatäht). See peab harilikult reede õhtutel koosolekuid, Esperanto keeli kõnede, ilulugemiste, lauludega jne. —

— Sotsialistide erakond on Helsingis oma laste jaoks isearalise kooli asutanud, kus neile üksnes kaht keelt õpetatakse: emakeelt ja Esperantot.

**Ühisriikides** on Esperanto liikumine nii suureks kasvanud, et senine juhtiv ühendus, „Amerika Esperantista Asocio“ enam kõiki ülesandeid teatete lalali saatmises ja raamatute müümises täita ei suuda. Ühendus soovitab, et iga osariigi seltsid omale isearalise keskkohta looks. Illinoisi riik on juba nõu kuulda võtnud; teistes osariikides tehakse selleks ette valmistusi. --- Ühisriikides on juba 42 Esp. seltsi.

**Portugalis** asutati, nagu „L' Esperantiste“ teatab, novembrikuul esimene esperantistide selts, nimelt Porto linnas. See ei tähenda aga mitte, nagu oleks Es-

peranto seniajani seal tundmata olnud. Lissabonis peeti mullu kolm kursust ära; esimene kaunis wähese osawõtmisega, aga teised kaks palju suuremale hulgale.

**Prantsusemaalt.** Esperanto sõjawäes. Kuulus Prantsuse kindral Langlois on esperantistiks hakanud, Inglise wäejuhataja lord Roberts'i eeskujul, kes „Brita Esperantista Asocio“ teise esimehe ameti wastu võttis. — Angers'is peetakse sõjawäe ülemuse palwel kolmes kašarmus Esperanto kursuseid. Ka Rueil'is anti luba, suurtükiväe soldatitele Esperanto õpetust anda. Esimesest õpetunnist võttis üle 30 soldati ja alamohwitseri osa; kõik leidsiwad suurt huwitust, nii et teistel tundidel rohkem osawõtjaid oodata on.

— Paris'is peetakse praegu 33 kohas kursuseid. Lilles laseb koolide inspektor Minet kõigis kõrgemates rahwakoolides Esperanto õpetust anda. Õppimas on 1100 last.

— Lyon'i linnas käis hiljuti 125 saadikut mitme Inglise linna poolt. Rohkest löikide arwust hoolimata tuletas saadikute olek ikkagi Paabeli segadust meelde. Ainult esperantlased leidsiwad Lyoni esperantistide poolt lahket wastuwõlmist ja saiwad tarwitisi seletusi kergesti. Edinburgi linna- pea seletas seda nähes, et temagi Esperanto keelt õppima hakkab ja uut liikumist hoolega toetada püüab.

**Norra kuningas Haakon** ilmutab rohket osawõtmist Esperanto kohta. Hra Schibbye, kes Norramaal hoolsaks rahwuswahelise keele edendajaks, kutsuti hiljuti kuninga jutule, kes temaga rohkelt poole tundi kõneles. Kaalutakse riigivalitsuse poolt asemiku saatmist tänawusele Esperanto kongressile; peale selle mõeldakse tulewa aastaks kongressi Norramaale kutsuda. Tähenäme siin juures, et Belgia riigivalitsus juba minewal aastal oma ametliku asemiku Esperanto kongressile saatis.

**Asiast.** Wäike-Asias on Tire ja Sokia alawites, Smyrna läheduses, Esperanto gru-

ped tekkinud. Nende juhatuses töötavad kristlased, muhamedlased ja juudid rahulikult ühes koos. Lugu näitab jälle, kui kaugel ühine keel ja ühine aade rahwaste wahelist waenu wähendada suudab.

— Philippinide saatel õpetatakse Cui-lonis, ühes pidalitööstiste asutuses, Esperanto keelt. Sinna tuleb haigeid mitme saare pealt, kus õige iseteguseid keelesti käntedakse, nii et haigetel üksteisest arusaamine raskeks läheb.

## Miaj memoroj pri unuaj komencoj Esperantaj en Revelo.

En jaro 1892, kiam fondigis en St.-Peterburgo la societo „Espero,” ĝi prestigis en Revelo germana gazeto „Revalische Zeitung” anoncon, ke ĉiu, kiun intereso la sutmouda lingvo Esperanto, povas ricevi de ĝi lernolibron. Tiam mi, loĝanta en Revelo venigis lernolibron, kiu mi ankoraŭ nun posedas, kaj konatigis kun la lingvo mem. Krom mi ankoraŭ kelkaj de miaj kolegoj venigis lernolibron kaj ni provis eĉ paroli en Esperanto.

En aŭtuno de la sama jaro sur la Virustrato vespere, eble unuan fojon en Revelo, mi aŭdis vortojn Esperantajn. Mi ankoraŭ memora kelkajn frazojn, kiuj, estante primitivaj kiel ĉiuj frazoj de la komencantoj, praktikis la koton de la strato kaj la stelojn sur la ĉielo nokta. Sed pli grandan sukceson la unuaj provoj ne havis. Krom mi la aliaj nur pro ludo uzis Esperanton, kaj kiam la unua noveco perdis sian efikon, estis Esperanto baldaŭ forgesita.

Simile kiel la karbo brulanta ne povas bruli soligita, sed estingus, tiamaniere ankaŭ la Esperantistoj, kiuj ne serĉis samideanojn, en kies societo ili ĉiam kaj ĉiam ostus ricevintaj novan instigon, malvarmigis. Nur tiuj, kiuj la mankon de la societeco komprenis kaj por abono de gazetoj Esperantaj anstataŭigis, restis al ĝi fidelaj ĝis nunaj tagoj. Mi povas diri, ke mi de la tempo, kiam mi fariĝis abonanto de „Lingvo Internacia” (1895, 6), min povas rigardi kiel Esperantisto.

Post kelkaj jaroj okazis, ke ni, tiam ĉiam portantoj en la poso kelkajn propagandajn broŝurojn, estis en la bufero de la societo „Estonia,” kies ekonomo estis tiam S-ro Vahtrik. Mi provis unu ekzempleron de la broŝuretoj

sub gazetojn sur la tablo. Kiel mi poste aŭdis, ĝi estis trovita. Tralegita de S-ro V. kaj la semo estis trovinta teron por germi.

Ne sensignifinda puŝo por la vivo Esperanta en Revelo estis ankaŭ la vizito de la militingenero F. Postnikov tien-ĉi, li, fervorega Esperantisto, trovinte niajn nomojn en la adresaro Esperantista, vizitis nin, kaj ni — Postnikov, Vahtrik, Pallasma kaj mi — pasigis tiam kelkajn horojn efektive Esperantistatajn.

Mi poste (1898) mi devis forlasi Revelon kaj ne povis partopreni en la propagando Esperanta en tiu urbo. Mi aŭdis, ke la penoj de S-roj Vahtrik kaj aliaj havis pli grandan sukceson, tiam ke nun la Esperantistoj ĉe ni oni povas kalkuli po centoj. La nombro estas sendube pli granda ol oni ordinare kalkulas: kiel pruvo mi povas konstati, ke min tie ĉi en Vezenbergo ofte vizitas nekoniataj personoj, por peti klarigojn pri diversaj aferoj Esperantaj. Mi ĉiuj estis vilaganoj. En Vezenbergo niem trovigas nun kelkaj fraŭdinoj, lernantaj Esperanton. Ila nombro sendube rapida kreskos, se ni havos nian propran propagandan juralon.

H. S.

## Minu mälestused Esperanto esimeste alguste üle Tallinnas.

Aastal 1892, mil Peterburis selts „Esperanto” asus, trükkis ta Tallinna Saksas ajalehes „Revalische Zeitung” kuulutuse, et igauks, keda üleilmiline keel Esperanto huuribat, võib temalt õpraamatu saada. Siis mina, Tallinnas elades, tellisin õpraamatu, mis mul praegugi veel alles, ja tutvustasin keelele. Peale minu laskisivad ka mõned minu seltsimehed õpraamatu tulla ja meie katusime pea Esperanto keeles kõneleda.

Sama aasta sügisel sai õhtuti Wiru uulitsal Esperanto keele sõnu kuulda, wist küll esimest korda Tallinnas. Ma mäetan veel mõnda lauset, mis, lihtsateks jäädes nagu algajatel harilik, uulisa poist ja õetaewa tähtedest kõnelesiwad. Kuid suuremat tagajärge esimestel katsetel ei olnud. Teised tarwitasiwad Esperantot üksnes mängu- gura, ja kui esimene uudis oma mõju kaotata, uustatati Esperanto warsti ära.

Samati nagu õhkuu süsi üksinda põleda ei wõi, waid ära kustub, niisamuti jahtusiwad ka esperantistad, kes atewend ei otsinud, et nende seltsist ikka ja ikka uuti ergutust saada. Ainult need, kes ühenduse puudust tandsiwad ja selle aset Esperanto ajalehtede tellimisega täita püüdis-

wad, jätwad aatele kuri lanapääwani truuwiks. Mina wöin ütelda, et alles sellest ajast, millal ma „Lingwo Internacio“ tellijaks sain (1895 6 a.), ennast esperantilaseks pidada tohin.

Mõne aasta pärast julustis, et mina (siis alat. taskus mõnda piopaganda raamatukesi kandes) wiibisin „Estonia“ seltsi puhwetis, kus hra Wahtrik seljel ajal ökonomiks oli. Ma lükkasin ühe raamatukesse laua peale, ajalehtede alla. Nagu hiljemal kuulsin, oli raamat üles leitud ja hra Wahtriku poolt läbi loetud, ja seene leidis idaremiseks maad.

Tähtsuseta lõukeks Esperanto elule Tallinnas ei oinud ka sõjawäe-inseneri Postnikowi wõeruskäik süia. Tema, tuñne esperantlane, oli meie nimesi esperantistide adressikogust leidnud, ja tuli meid kaema. Siis saatsime meie - Postnikow, Wahtrik, Pallasma ja mina -- mõningase tõesti esperantilise tunni mõdda.

Hiljemalt (1898) pidin ma Tallinnast lahkuma, ega saanud enam seal linnas Esperanto propagandast osa wõtta. Ma kuulsin, et hra Wahtriku ja teiste waew on preemat tagajärge leidnud, nii et nõud esperantlasi meie juures sadadena lugeda wõib. Nende arw on kahlemata suurem, kui harilikult arwatakse: tõenduseks wöin ma teatada, et siin, Rakweres, tuleb minu juurde sagedasti tundmata inimesi, mitresuguste Esperanto asjade üle seletust pürima. Nad kõik oiwad maalt. Rakweres endas leidub mõnigi neiu, kes Esperantot õpiwad. Nende arw kaswab kahlemata kiiresti, kui meie omale propagaucia ajakirja saame.

H. S.

## Frenezuloj.

Gu vi aüdis ion pri la frenezuloj, kiuj volas enkonduki en la mondon la „Internacian“ lingvon Esperanton? Iam *artefaritan* lingvon: lingvon, elpensitan de homoj! Arta! . . . *artefarita* lingvo? Cu oni povas elpensi ion pli malsagan? Jam de longe la scienculoj klarigis, ke lingvo estas io viva, orgara, kion oni ne povas prepari arte, kiel oni preparas buteron aŭ kakaon iustifikatan. Kaj pro kio ia homaro bezonus lingvon artan? Ekzistas do t el multe da lingvoj naciaj: franca, japana, holentota, hismena — la scienculoj diras, ke ekzistas pli ol 3000 lingvoj, pli ol 600 lingvoj naturaj, naciaj! Kion do fari tian kun arta, *internacia* lingvo?! La batalantoj pro tio nova lingvo penas klarigi, ke ilia lingvo estas utiliga al la homaro, ke ĝi estas la plej genia elpensajo; sed ĉiu infano komprenas, ke tio estas nur vanteco. Ili preten-

das, ke ilia lingvo plifaciligos la interkomprenigon inter diversnaciajloj, ke danke al ĝi „la homoj ĉesos stari unu antaŭ la alia kiel mutuloj!“ Kia infanujo! Cu oni ne povas interkomprenigadi per tekstege sen ia arta lingvo? Vi ekzemple volas vojaĝi Turkujon; eljerna: la turkan lingvon kaj la turkoj bonege vin komprenos. Vi volas vojaĝi en Ĥinuĵon — eljerna la Ĥinua lingvon! se vi volas interkomprenigadi kun araboj -- eljerna araban lingvon!

La batalantoj pro Esperanto laŭdas la grandan *facilecon* de ilia lingvo! . . . Sed ĉu *facileco* de lingvo estas io laŭdinda? Tute kontrovele! Nun ni aj infanoj por elernado de kelkaj fremdaj lingvoj bezonas 8-10 jarojn. Esperanton oni povas prefektege elerni en unu jaro. Sed kion tiam fari dum la aliaj jaroj de sia infaneco kaj junuleco? Oni ja ne povas ĉiam lerni sciencojn, tiam la mondo baldaŭ konsistos nur el scienculoj.

Jam pro pura filantropio oni ne povas akcepti ideon de lingvo internacia. Se tiu lingvo efektive estos enkondukita, kion tiam faros la instruistoj de fremdaj lingvoj, kaj la lernululoj? Ili restos sen okupo kaj sen pano. . .

Vi ĉo vidas, ke oni povas nur kompati la Esperantanojn pro ilia ideo -- batali por internacia lingvo! Sed ĉi estas ne nur kompatinda, ili estas ankaŭ danĝeraj homoj: la Esperantanoj volas disbati la plej sanktajn bonojn de l' homaro: naciojn kaj naciajn lingvojn. Ili revas pri unuigo de ĉiuj nacioj en „unu grandan rondon familian!“ Kiu terura ideo! Prezenti al vi, ke unu belan matenon vi vekiĝos kaj rimarkos, ke ne ekzistas pli naciaj kaj naciaj lingvoj, sed nur unu granda homa familio. . . Vi paligas. . . jes, la ĉiu estas tro terura.

Sed . . la plej terura afero estas, ke tiu lingvo ĉiam plu kaj plu disvastiĝas. . . ĝi penetris eĉ en la malvarman nordon kaj komencis sian laboron ankaŭ eĉ la estoj kaj -- la homoj ja ĉiam akceptas la malsagan ideon! -- al ĝi prosperis frenezigi kelkajn estojn, tiel ke ili forgesis ĉiun prudenton kaj eserantigis ili eĉ fondis grupon Esperanton por propagandi ilian lingvon de iliaj samnacioj, ili eĉ komencis eldoni ĵurnalon por disvastigado de iliaj ideoj. . .

Ho jes, la homoj bedaŭrinde ĉiam akceptas la malsagan ideon, kaj al la signoj restas nur kompati ilin kaj -- fine ankaŭ aliĝi al ili!

M. R



## La pomoj

Ili du staris sub pomarbo, ploua de helaj, maturaj pomoj.

„Prenu por mi unu pomon,“ petis virino; „mi donos ol vi duonon. Ni dividos ĝin inter si.“

La viro movigis suldrojn kaj respondis:

„Ne — mi ne povas. Estas tute malpermesita, preni pomojn de tiu ĉi arbo.“

„Prenu por mi nur unu,“ petegis virino tamen, „nur unu pomon!“

„Ne petu tion ĉi de mi,“ murmuretis viro; „mi ne havas permeson por tio.“

La virino ekrigardis lin. Poste ŝi ekstaris sur piedlingrojn kaj levis manon al branĉo, kurbigita pro pezo de pomoj. Sed ŝi ne atingis ilin; ŝi do estis tro malgranda.

Pro tio ŝi eksaltis supren kaj kaptis branĉon. Ĝi rompiĝis kaj falis kune kun pomoj. Inter verdaj folioj ruĝiĝis belaj, plekreskaj pomoj.

„Vidu nun,“ diris virino. „Sa vi estus plenuminta mian peton, tiam mi estus nur unu pomon preninta, kaj de ĝi ankoraŭ duonon ol vi doninta. Ni estus dividintaj ĝin inter ni. Sed nun mi ricevis multojn da ili kaj diadonos ilin al multaj.“

Virino levis branĉon supren al kapo kaj foriris, lasante viron solan.

Lao Harald Hedda.

## Diversaĵoj.

**Insulano en urbo.** Insulano veninta el Revelo, rakontis al siaj vilaĝanoj sekvantan aventuron.

„Oni diras, ke la urbardistoj estas saĝaj homoj, sed tio ĉi estas pura mensoĝo. Ien mi donos al vi eksemplon. Mi estis en Revelo kaj starante sur la strato, ekvidis tre altan domon; mi levis la kepon por rigardi ĝian supron. „Kion vije diablo, rigardas?“ ekkritis alŝaltinte al mi la urbardisto.“

— Mi kalkulas la monedojn, kiuj staras sur la tegmento, mi timege respondis, knapante la ĉapon en la manon. „Kion do vi kalkulkulis, diablo?“ li denove ekkritis. —

Kvin, mi respondis. — „... Pagu tuj al mi kvin rublojn, an se vi ne pagos, mi via transdonos al la polico!“ li kolere ekkritis. Mi estis

ĝoja liberigi de ti kon tia malgranda sumo kaj paginte mi forkuris, eĉ ne rigardante posten. Sed vi pensas, ke mi kalkulkulis nur kvin monedojn? ho, ho, mi trompis la urbardiston; almenaŭ de kvin monedojn mi kalkulkulis kaj pagis nur kvin rublojn!“

(Lao N. Knair el „Esperantisto“ S.)

## Tarwilikud ŝperaamatud.

**Esperanto ŝpetus ja ŝonastik.**

Kokku seadnud J. A. Rahamägi. — Tallinnas, 1905. a., 72 lhk., hind 25 kop.

**Esperanto harjutuste kogu.**

Kokku seadnud J. A. Rahamägi. — Tallinnas 1907. a., 71 lhk., hind 30 kop.

Esimene raamat sisaldab täielise Esperanto keele grammatika, Esperanto-Eesti sõnaraamatu ja mõnesuguseid lugemisi; teine jälle hulga harjutusi, mis enamasti prof. Carti ŝperaamatust „Esperanto en dek lecionoj“ võetud.

Raamatuid on kõigist Eesti raamatukauplustest saada, võib ka otseteed „Tallinna Esperantistide grupe“ ebk kokkuseadja käest tellida.

Trükkis on:

**Eesti-Esperanto sõnastik,** J. A. Rahamägi kokkuseadel. Grupe võtab juba nüüd tellimisi vastu Hind on ette tellides 80 kop., postikuludega 90 kop.